

te se time uklapa u tradiciju ranijih hrvatskih humanista.

Kod njega se osjećaju utjecaji Aristotela (i/ili aristotelizma posredovanog preko skolastike), Galileia, Newtona i po Supekovu mišljenju manje Leibniza ali se Bošković nije dao zarobiti nego je krenuo vlastitim putem nadvladajući tako u nekim pitanjima svoje uzore. S Galileiem se nije slagao u tome što on poriče silu koja će Boškoviću biti jedan od temeljnih pojmova. Ali mu sila nije ista kao kod Newtona nego u nekom smislu proširenje Newtonove sile. Iz naravi sile proizlazi shvaćanje atoma ne kao grudice tvari kao kod Newtona nego kao neprotežnih i neproničnih atoma-točaka. Sila je privlačno-odbojna i mijenja se kontinuirano. Inače je princip kontinuiteta (neprekinutosti) temeljno načelo koje vrijedi u svijetu. U želji da ga sačuva važećim Bošković je dosljednim umovanjem došao do toga da mora odbaciti predodžbu krutog tijela što je bila vrlo neobična pretpostavka.

Njegovo shvaćanje prostora (i vremena) razlikuje se od Newtonova i prema Supeku prethodi Kantovu. Prostor (i vrijeme) su dvoslojni. Postoji matematički (imaginarni, potencijalni) i fizički (stvarni, aktuelni) prostor (i vrijeme). Upravo takvo shvaćanje prostora i vremena omogućuje objašnjenje gibanja na potpuno nov i za Boškovićevo vrijeme neobičan način a vrlo je blizu kvantnomehničkom objašnjenju. Ali Boškovićevo teorija nije ograničena samo na prirodu nego ima elemente metafizike što izričito i stoji u

dodatku Teoriji. Problem odnosa duše i tijela koji se tu postavlja potpuno je izvoran i Supek to Boškovićevo rješenje povezuje s kvantnom teorijom. Duša nije u stvarnom prostoru njegovih točaka-atoma ali nije ni odvojena od njih. Ona se nalazi u cijelom matematičkom (potencijalnom) prostoru. To je potpuno nov način shvaćanja interakcije između fizičkog i psihičkog.

Neke ideje Boškovićeve teorije bile su dalekosežne kao što je objašnjenje gustoće tijela, nagovještaj kinetičke teorije topline, shvaćanje fotoluminescencije, nagovještaj Bohrove teorije atoma i kvantne teorije, fizike čvrstog stanja i stereometrije.

Nakon njegove smrti njegova je teorija bila slabije prihvaćena po Europi zato što su u znanosti prevladale analitičke metode istraživanja dok je Boškovićevo teorija bila izložena geometrijski. Ali su ideje te teorije kasnije bile oživljene radovima mnogih znanstvenika kao što su Faraday, Kelvin, Cauchy, Maxwell, Poynting, J. J. Thomson, Bohr, Heisenberg i dr.

Doprinos Supekove knjige je u tome što Boškovićevo teoriju procjenjuje s aspekta modernih dostignuća u znanosti te izričito ističe filozofijsku komponentu Boškovićeve teorije naglašavajući Boškovićevo prihvatanje Aristotelove dvoslojnosti svijeta (aktuelno-potencijalno) u čemu vidi rješenje odnosa duše i tijela. Boškovićevo teorija nije samo fizička teorija nego nastoji objasniti cjelinu svijeta.

Stipe Kutleša

PUBLIKACIJA O JEDNOM DESETLJEĆU OBNOVE DUBROVNIKA

Potres od 15. IV. 1979. nanio je velike štete i spomeničkom nasljeđu Dubrovnik i dubrovačkog kraja. Nakon tog potresa pristupilo se obnovi Dubrovnik. Što je sve poduzeto i što je sve učinjeno kroz deset godina — o tome govori knjiga »Obnova Dubrovnik 1979—1989«, koju je potkraj ljeta 1989. izdao Zavod za obnovu Dubrovnik.

Knjiga je dobro zamišljena i solidno ostvarena. Pravo je vrelo najrazličiti-

jih podataka u riječi i slici na 372 stranice velikog formata. Mnogo je ljudi sudjelovalo u njenoj realizaciji. Svi oni, kao i njen izdavač, zaslužuju priznanje jer su stvorili veoma značajno dokumentarističko djelo, zanimljivo po svom sadržaju i izuzetno korisno po mnoštvu informacija. Knjiga se sastoji od tri dijela.

Prvi dio knjige počinje napisom Boža Letunića koji objašnjava njenu

svrhu u ime izdavača, nastavlja se napisom Snješke Knežević koja govori o knjizi kao njen urednik, zatim slijede izvještaji o posljedicama potresa od 15. IV. 1979. u Dubrovniku, o procjenama štete, te o izvorima i cijeni obnove. Nakon toga doneseni su šest pravnih dokumenata, i to: općinska Odluka o organizaciji i funkcioniranju Zavoda za obnovu, općinska Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o organizaciji i funkcioniranju Zavoda za obnovu, općinska Odluka o prikupljanju dodatnih sredstava za obnovu spomenika kulture na području općine Dubrovnik oštećenih u potresu od 15. travnja 1979, općinska Odluka o dopunama Odluke o prikupljanju dodatnih sredstava za obnovu spomenika kulture na području općine Dubrovnik, republički Zakon o obnovi ugrožene spomeničke cjeline Dubrovnika i općinska Odluka o financiranju obnove ugrožene spomeničke cjeline Dubrovnika. Ovaj dio knjige zaključuje se iznošenjem provedbenog urbanističkog plana stare gradske jezgre Dubrovnika.

Drugi, najopsežniji dio knjige govori o spomenicima koji su obnovljeni i koji se nalaze u obnovi, i to: o Kneževu dvoru, o sklopu koji čine Skupština općine, kazalište, kavana, kino i izložbeni prostori, zatim je ovdje riječ o palači Sponza, katedrali, zvonnicima, zgradi muzičke škole, o zgradi osnovne škole u Gučetićevoj ulici, o žitnici Rupe, domu Marina Držića, palači Sorkočević, o palači u Ulici od puča i Praca-tovoj ulici, građevinskim sklopovima. Pred dvorom, na Gundulićevoj poljani, u Ulici Lučarica i Ulici od puča; o baroknim palačama u Ul. M. Kaboge i Ul. C. Zuzorić, o kući u ulici Između polača, o Pustijerni, o Sv. Mariji od Kaštela, o Tvrđavi sv. Ivana, o Tvrđavi Revelin, a valobranu Kaše; govori se i o ljetnikovcima Crijević-Pucić, Vice Skočibuha, Rastić, Klimenta Gučetića (Zbutega-Lazarević) u Obuljenu i Bozdari-Kaboga-Škarplenda u Čajkovićima, o kominati Vujičić u Popovićima, o zadružnom kompleksu Kesovija u Lovornom, o franjevačkom samostanu u Rožatu, o crkvi i zvoniku franjevačkog samostana sv. Jeronima u Slanom, o Velikom Kaštiju u Stonu, te o povi-

jesnoj kanalizaciji Dubrovnika u Strossmayerovoj ulici. Autori tih tekstova su: Anđelko Badurina, Stjepo Butijer, Jurica Carić, Nada Grujić, Pero Jemo, Mihajlo Kranjc, Petar Kušan, Marija Planić-Lončarić, Berislav Radimir, Branko Siladin, Sonja Seferović, Maja Sah-Radović, Stanislav Tedeschi i Ivica Žile.

Četvrti dio knjige sadrži 14 studija i rasprava. Svetislav Vučenić piše o metodologiji istraživačko-pripremnih radova na graditeljskom nasljeđu Dubrovnika, te o pristupu procesu obnove spomeničke cjeline Dubrovnika. Milan Prelog i Marija Planić-Lončarić obavještavaju o istraživanjima Instituta za povijest umjetnosti u Dubrovniku. Veljko Petrović i Zvonimir Narobe govore o geodeziji i izradi dokumentacije i istraživačkim radovima na području Dubrovnika. Dražen Aničić raspravlja o seizmičkim ojačanjima nosivih konstrukcija spomenika kulture u Dubrovniku. Miodrag Velkov razmatra koncept i kriterijume za sanaciju i ojačanje historijskih objekata prema karakteristikama nosivosti i deformabilnosti. Ivan Rogić-Nehajev daje sociološki studiju o staroj gradskoj jezgri Dubrovnika. Ante Marinović-Uzelac ukazuje na sadržaj provedbenog plana starog grada Dubrovnika. Ivo Maroević iznosi temeljna načela o interpolacijama u Dubrovniku. Josip Stošić informira o istraživanjima, nalazima i problemima prezentacije pod katedralom i Bunićevom poljanom. Ivan Prtenjak ponire u obnovu unutrašnjosti dubrovačke katedrale. Željko Rapanić se osvrće na arheološka istraživanja nakon potresa i početke Dubrovnika. Nada Grujić iznosi pretpostavke za obnovu dubrovačkih ljetnikovaca. Anđelko Badurina bavi se pitanjem obilježja samostana i zadacima obnove.

Brojne ilustracije (fotografije, nacrti, karte, planovi) na svoj način govore o objektima obnove i svojevrsta su zanimljiva građa. Cijela knjiga od početka do kraja, u svakom svom izražajnom vidu, djeluje punom zrelošću, temeljitošću, ozbiljnošću. Kao takva, uz svoju informativnu zadaću, ona znači i mnogo, mnogo više.

Ivo Perić